

Doplňujúce informácie k aktualizovanému Národnému programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd, aktualizácia k 31.12.2022

Status Národného programu

Národný program SR pre vykonávanie smernice 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd bol prvý krát vypracovaný v roku 2006, tento pripomienkovala Európska komisia (EK) a na základe bilaterálneho rokovania bol upravený a zaslaný EK 30. apríla 2007. Údaje o veľkostiach aglomerácií a stave jednotlivých aglomerácií sú aktualizované každý rok podľa pokynov a požiadaviek zástupcov EK. Národný program SR bol prijatý ako právne záväzný zákonom č. 364/2004 Z. z. o vodách (vodný zákon) v znení neskorších predpisov v roku 2009 (zákonom č. 384/2009 Z. z. , ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 364/2004 Z. z.) - § 36 ods. 3. Program má prebiehať do splnenia záväzkov SR voči EÚ pre aglomerácie nad 2 000 ekvivalentných obyvateľov (ďalej len „EO“), ktoré sú riešené aj v tomto programovom období rokov 2021 - 2027 v rámci Programu Slovensko (P SK)

Program Slovensko je strategický dokument s celoštátnym dosahom, ktorý je implementačným dokumentom Partnerskej dohody SR na programové obdobie 2021 – 2027 pre využívanie finančných prostriedkov z fondov politiky súdržnosti EÚ.

Riadiacim orgánom pre Program Slovensko je MIRRI SR, ktoré je zodpovedné aj za riadenie a realizáciu programov cezhraničnej spolupráce, podporovaných z EFRR a zároveň plní úlohy Centrálného koordinačného orgánu (CKO).

Program stanovuje podmienky pre využitie finančných prostriedkov politiky súdržnosti Európskej únie v Slovenskej republike na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2027. Investície budú smerované do oblastí podpory v piatich cieľoch politiky súdržnosti EÚ:

1. Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa
2. Zelenšia a nízkouhlíková Európa
3. Prepojenejšia Európa
4. Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa implementujúca Európsky pilier sociálnych práv
5. Európa bližšie k občanom

Hlavným legislatívnym rámcom pre programové obdobie 2021 – 2027 je Nariadenie európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (tzv. nariadenie o spoločných ustanoveniach).

8 fondov, na ktoré sa vzťahuje toto spoločné nariadenie, sú:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)
- Európsky sociálny fond plus (ESF+)
- Kohézny fond (KF)
- Fond na spravodlivú transformáciu (FST)

- Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond (ENRAF)
- Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF)
- Fond pre vnútornú bezpečnosť (ISF)
- Fond pre integrované riadenie hraníc – Nástroj na riadenie hraníc a víza (BMVI)

Každý fond má špecifické ciele definované v príslušných nariadeniach pre jednotlivé fondy.

Na podporu rozvoja vodárenskej infraštruktúry sú alokované zdroje z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) a z Kohézneho fondu (KF).

V Programe Slovensko na roky 2021 -2027 je špecifický cieľ „RSO2.5. Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva“, ktorý je zameraný na vodné hospodárstvo ako celok, v rámci tohto špecifického cieľa je desať opatrení, ktoré sú zamerané na jednotlivé činnosti vodného hospodárstva.

Opatrenia v pôsobnosti MŽP SR zamerané na čistenie komunálnych odpadových vôd a obnovu kanalizačnej infraštruktúry sú:

2.5.1 Výstavba stokovej siete a čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ;

2.5.2 Podpora infraštruktúry v oblasti nakladania s komunálnymi odpadovými vodami v aglomeráciách do 2 000 EO so zameraním najmä na územia prioritné z environmentálneho hľadiska mimo dobiehajúcich regiónov;

Opatrenie 2.5.7 Obnova verejnej stokovej siete a čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO

Opatrenia v pôsobnosti MIRRI SR zamerané na čistenie komunálnych odpadových vôd a obnovu kanalizačnej infraštruktúry sú:

Opatrenie 2.5.3 Podpora infraštruktúry v oblasti nakladania s komunálnymi odpadovými vodami v aglomeráciách do 2 000 EO v dobiehajúcich regiónoch

Opatrenie 2.5.5 Zabezpečenie prístupu k pitnej vode a nakladania s komunálnymi odpadovými vodami v obciach do 2 000 EO v dobiehajúcich regiónoch

Očakávaným výstupom realizácie konkrétnych opatrení zameraných na dosiahnutie vyššie uvedeného špecifického cieľa bude:

„Dĺžka nového alebo modernizovaného potrubia verejnej siete na zber odpadových vôd“ km

„Nová alebo modernizovaná kapacita na úpravu odpadovej vody“ EO

výsledkom

„Populácia pripojená aspoň na sekundárnu verejnú úpravu odpadovej vody“ osoby

„Populácia pripojená na obnovenú verejnú stokovú sieť a čistiareň odpadových vôd s aspoň sekundárnym stupňom úpravy odpadovej vody“ EO

Viac informácií na <https://eurofondy.gov.sk/fondy-eu/>

Súčasťou vodnej politiky je Vodný plán Slovenska. Predstavuje súbor opatrení, ktoré je potrebné realizovať na dosiahnutie dobrého stavu vôd. Ide najmä o základné opatrenia, ktorých uplatnenie je

potrebné na splnenie iných smerníc alebo záväzkov Slovenskej republiky, dohodnutých v rámci prechodných období.

Vodný plán Slovenska (Plán manažmentu správneho územia povodia Dunaja; Plán manažmentu správneho územia povodia Visly) na roky 2022 – 2027“ bol vládou Slovenskej republiky schválený dňa 11. mája 2022.

Medzi koncepčné a plánovacie dokumenty v oblasti odpadových vôd patrí Plán rozvoja verejných kanalizácií pre územie Slovenskej republiky (ďalej „Plán rozvoja VK v SR“).

Plán rozvoja VK v SR je základným rámcovým dokumentom na usmernenie prípravy, plánovania a výstavby komunálnych stokových sietí a čistiarní odpadových vôd. Plán rozvoja VK v SR je zameraný na rozvoj obecnej infraštruktúry, zvýšenie úrovne sanitácie, komfortu bývania a životnej úrovne obyvateľstva a na druhej strane zvýšená ochrana a zlepšenie stavu prírodných zdrojov a vôd, vodných ekosystémov ako aj zdravia obyvateľstva vyúsťujúceho do návrhu výsledných kanalizačných systémov tak, aby sa naplnil cieľ RSV – dosiahnutia dobrého stavu vôd.

Na nadchádzajúce obdobie aktualizovaný Plán rozvoja VK v SR na roky 2021 – 2027 predstavuje východiskový dokument vypracovaný v súlade s požiadavkami stanovenými Európskou úniou pre splnenie základnej podmienky pre financovanie opatrení v oblasti vodného hospodárstva v programovom období 2021 – 2027. Vychádza zo súčasnej situácie v odvádzaní a čistení komunálnych odpadových vôd na území Slovenskej republiky a sleduje postupnosť naplňovania koncepčných zámerov a strategických postupov s cieľom vytvoriť podmienky na dosiahnutie dobrého stavu vôd. Dňa 22.3.2021 bol Plán rozvoja VV a VK v SR schválený poradou vedenia Ministerstva životného prostredia SR.

Strategickým cieľom Plánu rozvoja VK v SR v horizonte do roku 2027 je najmä realizácia kanalizačných stavieb, na ktoré sa vzťahujú záväzky SR voči Európskej únii. V rámci výstavby kanalizácií sa budú naplňovať požiadavky vyplývajúce zo smernice Rady 91/271/EHS o čistení mestských odpadových vôd.

Z pohľadu medzinárodných záväzkov, ekonomických a organizačno-technických možností je nutné riešiť v horizonte do roku 2027 prioritne kanalizačné systémy, alebo ich časti prekrývajúce sa s aglomeráciami na plnenie záväzkov nad 10 000 EO a nad 2 000 EO, výstavbu čistiarní odpadových vôd v kanalizačných systémoch do 2 000 obyvateľov v prípadoch, ak už je vybudovaná stoková sieť min. na 80 % a kanalizačné systémy do 2 000 obyvateľov nachádzajúcich sa v chránených vodohospodárskych oblastiach, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd (CHVO Žitný ostrov). Ostatné kanalizačné systémy (obce) budú riešené priebežne, postupne a individuálne.

Vláda SR prijala Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 521 z 23. októbra 2019 k dokumentu Financovanie rozvoja verejných vodovodov (s dôrazom pre obce do 2 000 obyvateľov) a verejných kanalizácií (s dôrazom pre obce v aglomeráciách do 2 000 ekvivalentných obyvateľov) v Slovenskej republike pre roky 2020 – 2030, na základe ktorého budú každoročne vyčlenené finančné prostriedky vo výške 50,0 mil. eur na budovanie verejných vodovodov a verejných kanalizácií z Environmentálneho fondu. Na základe tohto materiálu sa upravili jednotlivé výzvy z Environmentálneho fondu, ktorého cieľom je podporiť hlavne stavby verejných vodovodov, ktoré sú dlhodobo rozostavané s cieľom ukončiť ich a uviesť do prevádzky.

V decembri 2020 MŽP SR pristúpilo k spracovaniu Koncepcie vodnej politiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050 ako strategického dokumentu, ktorý integruje národné plánovacie nástroje a podporí začleňovanie cieľov vodnej politiky do všetkých sektorových politík. Koncepcia nastavuje ciele a opatrenia v desiatich oblastiach – voda v krajine, voda v sídlach, udržateľné využívanie vôd, voda pre

všetkých obyvateľov, čisté vody, živé rieky, Dunaj, rozumieť vode, zodpovedné a informované rozhodovanie o vode a voda ako strategická investícia.

Ciele, opatrenia a k nim naviazané indikátory sú v synergii s opatreniami vyplývajúcimi z Vodného plánu Slovenska a s ďalšími opatreniami v dokumentoch týkajúcich sa ochrany, manažmentu a využívania vôd, najmä v Plánoch rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií a v Plánoch manažmentu povodňového rizika. Konceptiu vodnej politiky schválila Vláda SR uznesením č. 372/2022 dňa 1.6.2022

Hlavné dôvody a motívy

Hlavným cieľom Národného programu SR je zabezpečenie súladu s požiadavkami smernice Rady 91/271/EHS (t. j. odvádzanie a čistenie komunálnych vôd verejnými kanalizáciami - dobudovanie kanalizačných sietí, vybudovanie čistiarní odpadových vôd (ČOV), resp. intenzifikácie a rekonštrukcie existujúcich ČOV) tak, aby sa týmito opatreniami napomáhalo k dosiahnutiu dobrého stavu vôd (podľa Rámцovej smernice o vode 2000/60/ES).

Potrebné náklady sú uvedené v jednotlivých prílohách Národného programu SR podľa požiadavky čl. 17 smernice 91/271/EHS.

Vzťah s inými právnymi predpismi EÚ

Opatrenia obsiahnuté v plánoch manažmentu povodí sú v súlade s Národným programom SR. Pri ich navrhovaní sa vychádzalo z analýzy plnenia požiadaviek smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd.

Opatrenia na základe chránených území Národný program neobsahuje, nakoľko pre chránené územia neboli uplatnené prísnejšie požiadavky na dosiahnutie environmentálnych cieľov/dobrého stavu vôd.

Posudzovanie Národného programu SR podľa smernice 2001/42/ES o strategickom environmentálnom posudzovaní sa nevykonalo, avšak opatrenia z Národného programu SR sú obsiahnuté vo Vodnom pláne Slovenska (Plán manažmentu správneho územia povodia Dunaja a Pláne manažmentu správneho územia povodia Visly), ktorý bol sprístupnený na pripomienkovanie verejnosti v súlade s čl. 14 smernice 2000/60/ES („RSV“). Zároveň Vodný plán Slovenska bol posudzovaný aj podľa smernice 2001/42/ES . SMERNICA 2001/42/ES EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie – bola uplatnená v rámci koncepčného dokumentu Plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Slovenska, kde sú zahrnuté aglomerácie nad 2 000 EO z Národného programu Slovenskej republiky pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS a uvedené ako priorita pre výstavbu.

Národný program je spojený s postupným znižovaním vypúšťania, emisií a únikov prioritných látok a zastavením alebo postupným ukončením vypúšťania, emisií a únikov prioritných rizikových látok (článok 1 smernice 2000/60/ES prostredníctvom platnej právnej úpravy pre vodné hospodárstvo zameranej na reguláciu vypúšťaného znečistenia. Nesúvisí so smernicou 2008/56/ES (napr. znižovanie morského odpadu).

Do Národného programu SR sú premietnuté záväzky SR vyplývajúce zo Zmluvy o pristúpení SR k EÚ zo dňa 16.4.2003.

Celá SR bola vyhlásená za citlivú oblasť nariadením vlády SR č. 249/2003 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti, ktoré bolo nahradené nariadením vlády SR č. 617/2004 Z. z., a súčasne platným nariadením vlády SR č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti. Táto skutočnosť má za následok, že odpadové vody produkované v aglomeráciách

nad 10 000 EO je nutné podrobiť dôkladnejšiemu čisteniu, ako je sekundárne čistenie, a to aj odstraňovaniu nielen organického znečistenia, ale i zvýšenému odstraňovaniu zlúčenín dusíka (N) a fosforu (P).

Využívanie finančných prostriedkov EÚ

Odhadované sumy finančných prostriedkov EÚ na vykonávanie opatrení Národného programu na budovanie zberných systémov a ČOV v obciach patriacich do aglomerácií nad 2 000 EO sú uvedené v datasete článku 17 smernice 91/271/EHS, ktorý bol poskytnutý cez systém Reportnet Európskej environmentálnej agentúre.

Podrobný prehľad využitia finančných prostriedkov EÚ za jednotlivé operačné programy je uvedený na stránkach <http://www.opzp.sk/>, <http://www.op-kzp.sk/>, <https://eurofondy.gov.sk/fondy-eu/>.

Informačné systémy

Národný program je uvedený na informačnom portáli rezortu MŽP SR spolu s ostatnými správami za SR predloženými na EK za oblasť vôd Enviroportál - životné prostredie online (enviroportal.sk)
Online systém na pravidelné sledovanie vykonávania národného programu - nie je zavedený.

Ďalšie požiadavky smernice 91/271/EHS

Každý jednotlivý projekt na výstavbu/ rekonštrukciu ČOV rieši zabezpečenie dostatočného výkonu komunálnych ČOV za všetkých bežných klimatických podmienok (článok 10 a príloha I.B) v rámci projektového návrhu, vzhľadom na požiadavky smernice 91/271/EHS a smernice 2000/60/ES s ohľadom na stav vodného útvaru.

Opatrenia na zníženie preťaženia v dôsledku pretekania dažďovej vody (článok 3 ods. 2 a príloha I.A sú riešené v rámci každého projektového návrhu stokovej siete podľa nariadenia vlády SR č. 269/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na dosiahnutie dobrého stavu vôd v platnom znení.

Navrhnuté opatrenia na vykonávanie článku 7 zabezpečujú dobudovanie ČOV pre aglomerácie pod 2 000 EO tam, kde už majú vybudovanú stokovú sieť. Financované boli z Operačného programu Životné prostredie 2007 -2013 (OP ŽP), aj z Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020 (OP KŽP) ako aj z Environmentálneho fondu.

Požiadavky čl. 14 (nakladanie s kalom z komunálnych ČOV) sú zakotvené v platnej právnej úprave pre oblasť vodného a odpadového hospodárstva: Každý pôvodca kalu je povinný nakladať s kalmi v súlade s jej ustanoveniami a Programom odpadového hospodárstva.

Opatrenia na zníženie miery vypúšťania priemyselnej odpadovej vody do zberných systémov s cieľom zabezpečiť dodržiavanie požiadaviek prílohy I.C sú zakotvené v platnej právnej úprave pre oblasť vodného hospodárstva a každý prevádzkovateľ verejnej kanalizácie je povinný ich zabezpečiť. Implementáciu vykonávajú samotní prevádzkovatelia verejných kanalizácií vzhľadom na stav a možnosti stokovej siete a čistiarnie odpadových vôd tak, aby im priemyselné odpadové vody nezaťažovali/nezhoršovali čistiaci proces na čistiarni a kal neobsahoval nežiadúce látky na jeho ďalšie zhodnotenie, čo by malo v konečnom dôsledku nepriaznivý dopad na ekonomiku prevádzky čistiarnie.